

2

H

pleni

sum omnes de

um

qui in

guerra alle

ut in ore eorum om

ni

um

nia ut nominum sanctificationis su

ov

nicht im Ab

10

U. q. 17, 9



Q. F. F. I. E. D.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
OBSESSIONE
VIÆ,

Quam,
Consensu Magnifici Jctorum Ordinis,
in Almâ Leucoreâ,
PRÆSIDE,

VIRO

*Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo,
Excellentissimoque*

DN. JOACHIMO NERGERO,

Jcto, & Antecessore in hac Academia longè Celeberrimo,
Curia Elect. Scabinatus, & Facultatis Juridicæ,
quæ hic sunt, nec non Judicii Provincialis, quod
in inferiori Lusatia est, Adfessore gravissimo,
Dn. Patrono, ac studiorum suorum Promotore
ætatem devenerando,

publicè discutiendum propones,

AUTOR

CHRISTIANUS SCHRADERUS,

Magdeburgensis,
In Auditorio Jctorum
ad d. 17. Octobr. M. DC. LXVIII.

Typis Johannis Haken,





Reverendissimo, Serenissimo atque

Celsissimo Principi ac Domino

DOMINO

AUGUSTO,
Postulato Admini-

stratori Primatus & ArchiEpiscopa-
tus Magdeburgensis, Duci Saxoniae,
Juliaci, Cliviae ac Montium, Landgra-
vio Thuringiae, Marchioni Misniae,
nec non superioris & inferioris Lusa-
tia, Comiti Marcae Ravensburgi
& Barby, Dynastae in Ra-
venstein &c.

Domino meo Clementissimo

HAude equidem eâ captus
eram impudentiâ, ut non secus, ac
quemcumq; cuiuscumq; sortis ho-
minem interpellare solemus, sic
quoq; **TE NUMEN TERRE-
STRE**, absq; sive rubore sive pallore adire ego
mecum constituerem. Etenim si nihil aliud, ta-
men vel leari ex temerario ausu in eundem redun-
dans nocumentum meum poterat esse documen-
tum, ut **TIBI, PRINCEPS CELSISIME**, veluti
Soli fulgentissimo, audentius, quam jus fasq;, &
propius, quam proficuum, ne appropinquarem.
At verò quando minimè ego quidem non odora-
bar **CELSITUDINIS TUÆ** omnigenarû virtutû
fragrantiam, quam divinitûs nactam **SUIS** (quo
nomine & ante hac Parentes mei beati gratulari si-
bi habuere) potentissimè regendo, clementissimè
regendo, liberalissimè amando, utendam præbet;
CELSITUDINEM TUAM verò hætenq; fugiebat,
quantâ ego illa omnia admiratione prosequeretur,
quantâ reverentiâ tanta tam laudabilis Principis orna-
menta colerem; igitur depuduit me tandem, ita
ut publico monumento testimonium aliquod ani-
mi mei

Domino meo Clementissimo

mi mei & affectus orbi exhiberem. Quamobrem,
PRINCEPS SERENISSIME, quod TUO ILLU-
STRISSIMO NOMINE vel dissertationem me-
am juridicam condecorare, vel hac ipsâ potius Il-
lud venerari non dubitârim, opto speroq;, pro
non vulgaris clementiæ Tuæ magnitudine hocce
confidentiæ CELSITUDO TUA cōdonabit beni-
gnissimè. Quo unico si beatum me iri confidere,
licebit, næ mihi omnium votorum meorum o-
mnino damnatus videbor, adeo ut nunquam di-
vini Numinis misericordiã non implorandã mihi
censuerim, ut ILLUSTRISSIMA CELSITUDO
TUA, æqvè ac tota Serenissima Domus, omnis
desideratissimæ prosperitatis incremento macta-
ta, quam diutissimè vivat crescatq; felicissimè! quod
precatur

*Reverendissima Serenissimaq; Cel-
situdinis Tuæ*

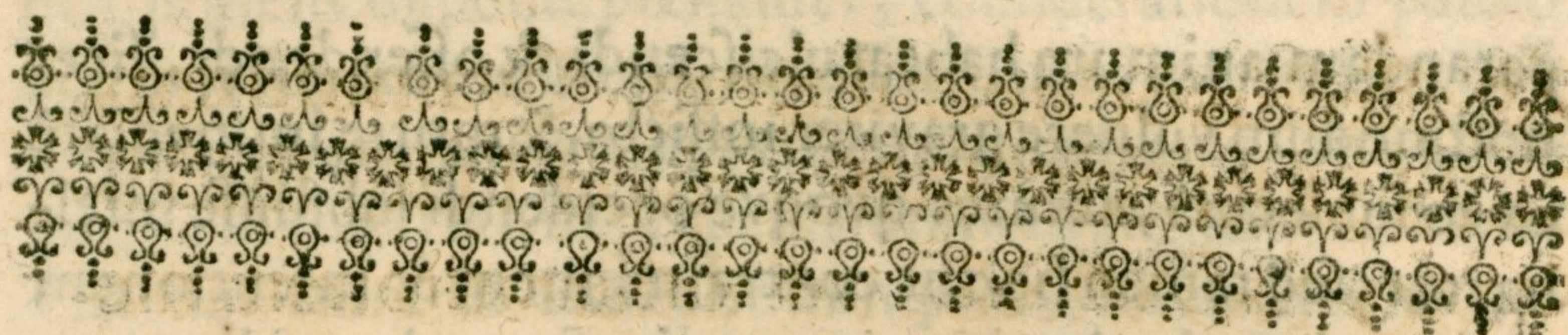
Witteberga Die 20 Octobr.

Anno M. DC. LXVIII.

Humillimus & subjectis-
simus servus

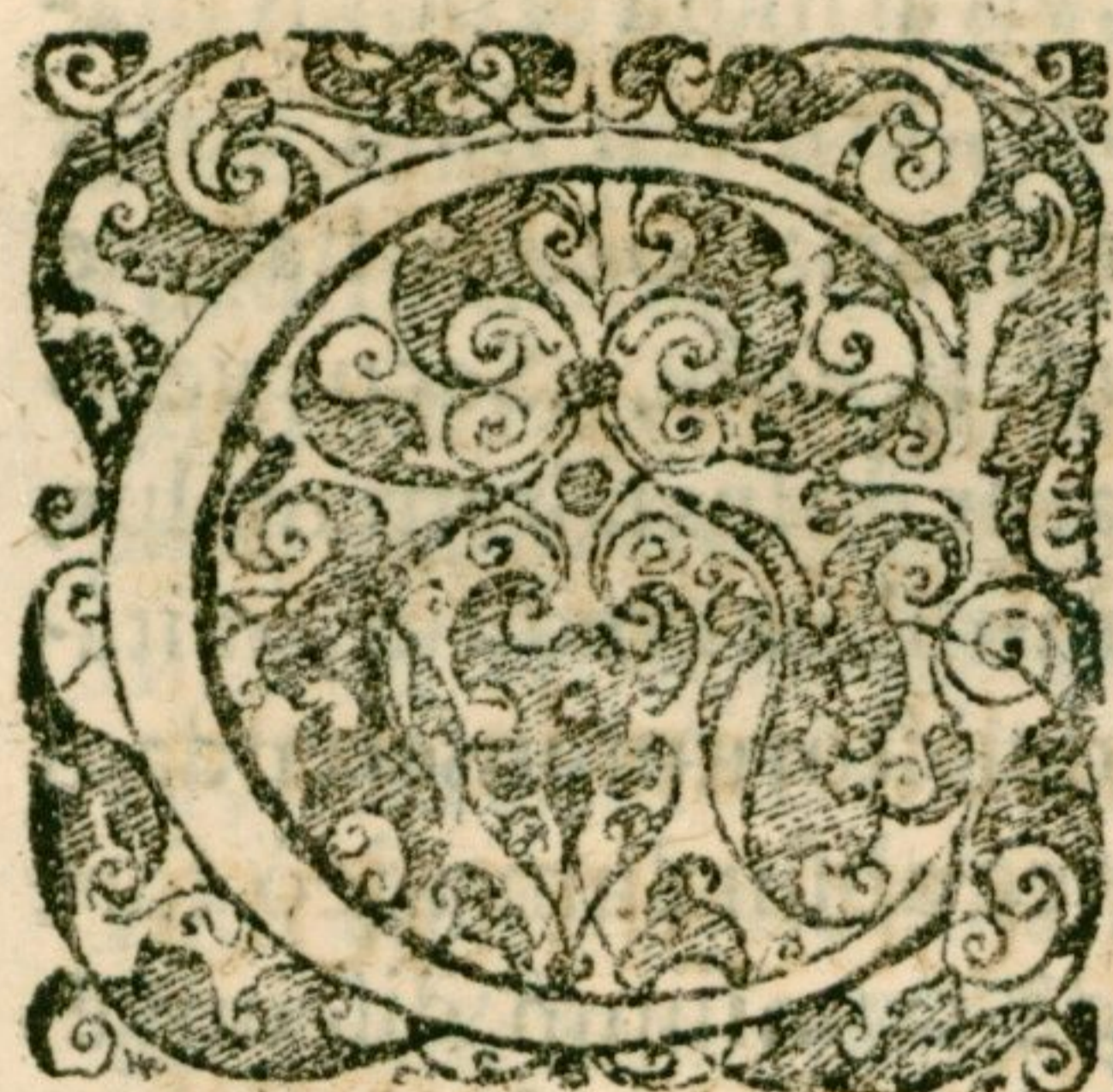
Christianus Schrader.

Magdeburgensis.



I. N. J.

PRO O E MIUM.



Rimini fractæ pacis pu-
blica, ubi coadunati homines ani-
mo hostili atqve dolosò juxta iti-
nera se occultant publica, ut viato-
res quoscunqve vel spolient, vel oc-
cidant, aut aliud quippiam in eos
committant; haut absimilis vide-
tur esse obsessio viæ, quâ quis oportu-
num sibi in civitate eligit locum, eundemqve occupat &
obsidet, ut prætereuntem adversarium eò commodius in-
vadere, offendere, & tantum non vulnerare queat. Quan-
quam similitudo illa omnimodam & essentialem horum
delictorum identitatem non inferat, utpotè quod potissi-
mam diversitatis rationem, partim ex animo delinquendi
discriminato, partim ex præpositi finis dissimilitudine de-
sumero quam maximè liceat: Prædones namqve seu latro-
nes ab initio statim ad consequendam tutius prædam via-
tores hostiliter atqve dolosè invadere, prædari & reluctan-
tes interficere sibi proponunt, idqve dolosum & hostile
mentis propositum arguit satis, latronibus & prædonibus
singulis fermè momentis occidendi animum inesse. Ast
in obsesione viæ res aliter comparata est, ibi nihil lucri spe-
rat obsessor, præterquam quod ad ultionem suam alteri

A 2

paran-

parandam animum habeat ulciscendi & offendendi, licet postmodum vulnere graviter inflictio, & morte immediate ex eo subsequuta, animus quoque occidendi subfuisse intelligatur; sed tamen hoc fit contra mentem & intentionem obsidentis, quippe qui in ejusmodi casu modum saltem excessit enormiter citra occidendi propositum. Accedit insuper & hoc, quod ad crimen fractae pacis publicae committendum tria communiter requirantur; vis scilicet publica, eaque major, quam ut resisti ei queat, vis armata & dolus malus, quorum alterutrum si defecerit, crimen illud atrox commissum nec dici, nec poena ordinaria locum habere poterit. *Carpz. Jurispr. for. p. 4. Const. 13. defn. 2.* Secus vero obtinet in obsessione viae, ubi spectatur dolus saltem malus, qui omnibus ac singulis subesse criminibus creditur, ut itaque solus ad identitatem horum delictorum inferendam sufficiens non putetur. Praeterea, nec absurdum adeo fore existimarem in jure, si in probanda criminum disconvenienciam ad poenas diversimode a Majestate constitutas confugeremus; dum enim alia atque alia gravior & durior quidem latronum & praedonum quam obsessorum constituta Poena est, non dubitandum, quin poenarum diversitas, diversitatem quoque delictorum importet, argumento *L. ii. ff. de Poen.* Interim vero quia materia haec obsessionis per vulgata in foro admodum frequens versatur, non inutilis forsitan nobis imputabitur labor, si eam impraesentiarum penitus paullo discutiendam proposuerimus. **FAC DEUS FELICITER.**

I.

Antequam vero ad definitionem percurramus realem, eventilanda nobis obtinget quaestio satis intricata: utrum obsessio viae absque offensione subsistere possit? Si in *Constitutionem Elect. Saxon. 13. part. 4.* qua circa delictum hoc

hoc præfens disponit pœnaliter, considerationem paullo
acrius intendere velimus, necesse est, ut ex mente Sereniss.
Legislatoris negativam apprehendamus sententiam, quippe
quæ in concreto ita perpenſa, omnem paginam absolvit:
Obsessor enim ut Obsessor non potest aliter considerari
quàm ut invaserit vel offenderit, aut nisi ab adversariâ præ-
peditus fuisset parte, certò certius offendisset, à nudâ nam-
quæ occupatione absq; animo offendendi nemo poterit in-
cusari veri alicujus criminis, (quid enim si ob alium finem,
bonum fortassè, locum Civitatis publicum obsederit?) nisi
minimum per instrumenta ad offendendum apta nata &
reddita ex inquisitione Judicis id ad oculum patuerit, ar-
gument: *L. 1. §. 3. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & §. 5. Inst. de
publ. Judic.* Adeòque offensionem, quoad secundum ani-
mi motum obsessionis inesse, inficiari fortasse nemo pote-
rit, licet effectus subinde fuerit subsecutus, nec ne, id pa-
rum aliàs in quibusdam maleficiis obtinet, *L. 14. ff. ad L.
Cornel. de Sicar. junct. L. 7. ff. & L. 7. C. eod. & L. 5. C. ad L.
Jul. Majest.* Sed enim verò si in abstracto hanc considera-
mus materiam, ordinis natura & ratio efflagitat, cum di-
stinctis distinctè esse procedendum, & ita difficillimum
maximè, imò summè periculosum fore putarem, præter
invasionem & alia reperta instrumenta ad probandum of-
fendendi animum alioquin necessaria, obsessionis crimen
inducere atq; probare velle; sapè enim quis obsidet viam eti-
am animo offendendi, nec tñ animū extemplò offendendi
exequitur, qui obsidendi actus quin quoad primū animi mo-
tū obsessio dici possit, dubitandum non erit; Ut proinde τὸ
obsidere & πὸ offendere distincti diversiq; actus esse videan-
tur: Interim verò Obsessor ejusmodi, ob nudæ saltem ob-
sersionis prætextum, nullam merebitur pœnam, qui enim
malè facere voluit, plecti statim & pœnis subdi non sem-

per debet, nisi quod factum voluit etiam fecerit. Cato apud
Gell. 7. Noct. Attic. 3. Quinimò facta ipsa cum primis cen-
senda & in iudicium vocanda veniunt, non autem volun-
tates, quippè quæ pœnis obnoxia fieri nequeunt, *L. 18. ff.*
de pœn. nisi voluntatum actus imperati seu exteriores ad de-
lictum perpetrandum directi sint. Verum hic considerandi
modus parum ambulat in praxi, quæ magis circa concreta,
quàm abstracta, magis circa facta quàm nudam intentio-
nem & voluntatem versatur.

I I.

Est autem Obsessio viæ (germ. *das Vorwarten*) *A-*
ctio insidiosa, quâ quis ad ulciscendum se, vias & alia loca
Civitatis publica occupat & obsidet, ut adversarium, cer-
tò ibi præteriturum cognoscens expectet, eumque offen-
dat. Loco Generis ponitur Actio: Vocabulum Actionis
Genus hic adæquatum & proximum constituit, idque o-
stendimus, tum ex parte Obsessi; tum etiam ex parte Ob-
sidentis. Ex parte obsessi, qui, dum læditur ab alio, cogi-
tur aliquid pati, jam verò omnis passio præsupponit prin-
cipium agens, unde profecta læsio dici mereatur, ubi ita-
que est principium agens, quod actu agit, ibi actio quoque
fit, necesse est, quia agens actu sine actione nec est, nec in-
telligi potest. Deinde ex parte Obsidentis, qui & internè
agit, & externè. Internè, quatenus firmum animi propo-
situm habet prætereuntem adversarium expectare, inva-
dere & vulnerare, ita quidem, ut certâ quâdam ducatur o-
pinione, eum hîc & non alibi præteriturum esse. Hæc men-
tis conclusio, ut ut conceptus præ se ferat mentales, quoad
Objectum tamen nihilominus realis dici potest, ideò, quia
ex certo conflata scibili de negotio reali & infallibiliter futu-
rò, concepta est, & concurrit insimul cum voluntate pro-
ximum suum lædendi, qui concursus quin actionem rea-
lem

lem internam pariat, dubitare non licet. Neque negotium mihi facescit, quod Obsessio tum saltem potentia, minimè verò actio dicenda sit? Respondeo enim, potentiam esse duplicem aliam activam, aliã passivam, hanc, quia ad nostrum non spectat rhombum, sequestrabimus. Illa est in cuius virtute continetur effectus, Mendoza ad *Arist. l. 5. c. 12. Metaph.* Ergò dum ad producendum effectum, qui in eius virtute est, occupatur Obsessor, agit omninò, licet propositum suum extemplò non exequatur; Imò potentia activa & actio sibi invicem non opponuntur, cum hanc illa non excludat, sed inclusam semper omniqve tempore habeat. Externè agit Obsessor, quando obsidendi propositum suum in prætereuntem exequitur, eumqve invadit aut vulnerat, tunc enim invasio s. vulneratio actu facta externam involvit actionem, quia omnis læsio seu offensio in sensu incurrens actionem parit externam, illa cum hinc sit, nec hæc exterminari poterit. Notandum insuper est, quod non omnis actio dicatur externa, ideò, quia à separato in separatum fit Subjectum, cum aliquis in semetipsum quidem externè agere possit, nec tamen separatus statim à semetipso dicatur; sic, qui manus sibi infert violentas, aut vulnus infligit corpori suo, in se ipsum quidem agit, d. non agit internè, licet vitam perimat suam, eãqve privetur, hoc enim à seipsò tanquam principio aliquo externo proficiscitur: verùm externè, quia æqvè injuriam infert corpori suo, cuius Dominus ipse non est. *L. 13. ff. ad L. Aquil.*

III.

Sed enim verò, quemadmodum non qualibet Obsessoris actio in iudicium agitanda trahitur, sed ea demum, quæ cum injuriã alterius & dolo suscepta est, ideòqve addidimus in definitione vocabulum insidiosa. Enim verò dum obsidet quis viam animo offendendi, eò ipsò insidias

struit

struit alteri, ut viam suam tutius pertransire vi quâdam pro-
hibeatur. An autem obsessio viæ ad vim publicam, refer-
ri debeat, non in congruè disquiritur? Nos affirmamus per
L. 5. ff. ad L. Jul. de vi public. Hæc Lex, licet restringi
posse videatur ad crimen fractæ pacis publicæ, ubi coadu-
nati homines obsident loca publica; nihilominus quia &
hic coadunati homines esse possunt, ut infra videbimus,
qui in unum omnes conspirant, & si vim talem scil. cui re-
sisti potest, fecerint, quò quis verberetur & pulsetur, vim pu-
licam committunt *L. 10. ff. eod.* ideoque objectio illa nobis
adeò curæ esse non debet; præprimis quod pax Civitatis
publica eò maximè lædatur, cum Reipublicæ multum inter-
sit, ut viæ publicæ in Civitate tutæ sint ab omnibus insidiis.

IV.

Ut autem actio ista obsessioⁿis insidiosa secundum
suam naturam & qualitatem, prout circumstantiæ suppe-
tunt, perpetretur, tria nobis tanquam necessaria requisita
prælibanda obveniunt, (1) *animus obsidendi & offendendi*,
(2) *Locus* (3) *Tempus*. Quod attinet animum, ille necessa-
riò hic attendi debet, utpote cui delicti qualitas & existen-
tia meritò adjudicatur, cum è contrario crimen per se
commissum dici neutiqvam possit. Imò requiritur quo-
que, ut animus sit dolosus & datâ operâ susceptus, quia e-
ventus, in criminibus semper dolum præsupponit malum,
L. 1. §. 2. ff. de dol. mal. & prætexendum non est, talem ex
amore proximum suum offendisse & vulnerasse, cum id
principio Juris naturalis directò contrariaretur, quod ne-
minem lædendum esse dicitur §. 3. *J. de J. & J.* Neque casus
hic observatur fortuitus, quippe qui in nullò iudiciò à ne-
mine præstari dicitur *L. 23. in fin. ff. de R. J. & L. 6. C. de pi-
gnor. act.* quique omne denotat id, quod humano captu
prævideri non potest, aut cui præviso non potest resisti *L.*

18. ff. Commod. L. 15. §. 2. ff. Locat. d. l. 6. C. de pignor. act.
multominus ubi fortè fortuitò obviam venit adversarius,
& ità læditur, quæ læsio licet extra pœnam non sit, obsessio
tamen dici non meretur. Sed requiritur data opera, quâ
quis ex proæresi & spontaneo motu locum civitatis obsi-
det, ut prætereuntem eò melius offendere intendat, in hoc
casu quoniam animus inducat crimen, non est quod dubitemus.
Quid si eventus fuerit subsequutus, & tamen in dubium relin-
quatur, utrum dolus adfuerit, nec ne? pro dolo præsumen-
dum esse, asserimus, *argumento L. 1. §. 5. C. ad L. Cornel.
de Sicar. §. L. 15. ff. de vi §. vi armat.* quia effectus testatur
de sua causâ: Jam omnis offensio & injuria vi illata nun-
quam sine dolo facta creditur. Nec obstat, quod Obses-
sor antea offensus, ex justo dolore expectet adversarium su-
um, justus autem dolor fugit dolum, cum difficillimum sit
eundem temperare L. 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de Adulter. §
L. 3. §. 3. ff. ad SCt. Silan. Resp. enim, facilè posse concedi, si
intervallum temporis non intercesserit, & ita nimio ira-
cundiæ calore obtusus suam ultionem quis effuderit, L. 48.
ff. de R. J. quod tàm obsidendi animus haut perperam in-
telligatur abfuisse, & consequenter dolus malus, uti suo lo-
co, ubi ad circumstantiam temporis excutiendam perve-
nerimus, prolixius ostendetur. Sed verò de tali casu nobis
impræsentiarum sermo non est, quippe qui consideramus
obsessorem prout offenderit & vulneraverit adversarium,
succedente temporis intervallo & ex proæresi, quo de non
immeritò dolus malus præsumendus erit. Deinde ob-
sessor in actu hîc non versatur licito, cum propria vindicta
& ultio omni juri non tàm exosa, quam in totum prohibita
sit: *Carpz. part. I. prax. Crimin. qv. 29. n. 71.* Sicut itaqve do-
lum non committit, qui suo utitur jure, L. 55. ff. de R. J.

B

ita

ita è contrario dolum committere eum, qui Jure suo non
utitur, firmissimum in jure argumentum erit.

V.

Colligitur verò animus dolosus potissimum per
conjecturas & præsumptiones, ex facti circumstantiis de-
sumtas, quia circumstantiæ facti animum cujusque, & an
dolo malo quid factum sit, an secus, declarant. *L. 16. ff. de
pæn. L. 5. C. de instit. & substit. L. 78. ff. de Acq. hered. C. 16.
& 18. X. de Homicid.* Sed si deficient præsumptiones &
conjecturæ, an reus, ad præstandum juramentum, se scilicet
animum obsidendi & offendendi dolosum non habuisse,
admitti, & sic à crimine liberari possit? Nos distingvimus;
Aut vulneratio leviter fuerit facta, aut verò non; priori
modo affirmamus per *L. 30. §. 3. ff. de Jurejur. & L. 6. §. 4. ff.
de his qui not. infam.* Posteriori autè modo negamus, per
L. ult. C. de probat. Ratio est, quia omnis occasio delin-
quendi & perjurii committendi amputanda est *L. 27. §. 3.
ff. de Pactis L. 5. ff. de pact. dot. al. C. qui exigit. 22. qu. 2.* At
hoc casu subest metus perjurii. *Vid. Dan. Mollerus ad Const.
Saxon. 42. part. 4.* qui licet inibi de juramento saltem ab
injuriante præstando disputet, nihilominus, quia huic deli-
cto non tam injuria, quàm gravis insuper vulneratio subest,
haut perperam huc trahi poterit.

VI.

Alterum requisitum excipit locus, qui publicus esse debet
L. 1. §. 21. ff. Ne quid in loc. publ. Nam per suum seu privatum
locum quo minus alter frequentissimè eat, prohiberi po-
test, ne prædio inde servitus invito Domino enascatur,
quæ res maximè onerosa est. *L. 15. §. 1. ff. de servitut.* No-
tanda tamen hîc distinctio occurrit inter locum publicum
absolutè, & inter locum Civitatis publicum, ille est: quan-
do ab omnibus per aliquem locum publicè comiteatur, &
com-

communis publicusque ejus est usus, neque solum & proprietas privatorum auctoritati assignatur. Hic verò dicitur, per quem omnibus ac singulis commeari licet, cujusque usus publicus atque communis est, tametsi solum & proprietas sit penes privatos in Civitate cohabitantes. Et licet utriusque usus publicus sit, nihilominus prohibentur nonnulli à communi usu, quales sunt, hostes & alii, è quorum transitu incommodum vel periculum aliquod sit metuendum. De quibus *vid. Rosentb. c. 5. conc. 21. n. 2.* Hic autem quaeritur: Quid si aliquis in suis adibus praterirentem datam operam expectet, eumque vulneret; anne & tum crimen Obsessionis commissum dici possit? Affirm: si scilicet cum imperu in praterirentem profuerit. Nam locus non tam aestimatur publicus ex parte obsidentis, quam obsessi seu praterirentis, qui vi prohibetur ab alio, quo minus tutius loca pertransire publica queat: parum igitur refert, utrum Obsessor hic ex propriis seu privatis adibus struxerit insidias, nec ne, sufficit enim, quod animo offendendi doloso in eundem eruperit, & publicam viam citra juris & æquitatis normam præcluserit. *d. l. 1. §. 25. ff. eod.* Secus verò si adversarius obsidentis domum sciens & studio perierit, tum, licet læsio & offensio fuerit subsequuta, obsessio tamen suum robur habere nequit; ratio, quia ex parte obsidentis animus obsidendi dolosus defuit, cum praterirenti id potius imputandum, quod suam quasi voluntate istud periculum sibi met accersiverit. Quamquam actus hic omni exemptus poenam esse non debeat. *L. unic. §. ult. ff. de viâ publ. §. si quid in ea fact. dic.* Porro locus debet esse liber & non ad insidias struendas solitus; Alias cum potuisset sese cavere adversarius, metuens & conjecturans ultionem, si locum illum spontaneo motu prætergressus non fuisset, & tamen fecerit, extra omnem culpam non erit. Enim-

verò, quemadmodum culpâ non caret is, qui prohibere potest delictum, nec tamen prohibet, argumento à contrario ex *L. 50. ff. de R. J.* desumpto, multò minus is culpâ carebit, qui summo studio se periculo subdit, & ita ansam delinquendi adversario præbet, quod tamen ipse proprio motu avertere potuisset rectius. Nam ut *Seneca* ait: *in Troade: Qui non vitat peccare, cum possit, jubet.* Et Pontifex in *C. 47. X. de sentent. Excommunic.* dicit: *Eos delinquentibus favere interpretamur, qui cum possint, manifesto facinori occurrere desinunt.* Proinde liber esse debet, ita ut unicuique circum circa deambulare liceat, nec ullus privatorum potestatem sibi arroget, eum præcludendi; Qui igitur prætereuntem invadit, & vulnerat, is utiq; prohibet & vi quadam præcludere satagit locum, quem alter absq; periculi metu pertransire & libertate suâ uti debuisset, & consequenter haut injuriâ criminis viæ obfessionis reus fieri poterit.

VII.

Tertium requisitum absolvit tempus, cui magnam vim & efficaciam attribuimus, ut criminis natura quandoq; immutetur, nisi temporis ratio pro qualitate delicti habitata fuerit. Etenim natura omnibus & singulis hominibus etiam brutis animantibus. *L. 1. §. 11. ff. si quadr. pauper. fec. dic.* primo quasi lacte indidit, ut lædi se agrè patiantur, quin potius periculo obstanti & imminenti subitò occurrant, seq; pro viribus defendant. Nam ut *Cic. l. 1. Offic.* ait: *Principio generi animantium est omni à natura tributum, ut se, vitam corpusq; tueatur, declinetq; ea, quæ ei nocitura videntur;* id quod de defensione in specie ità dictâ intelligendum censemus. Quod verò attinet propulsationem injuriæ, quæ cum Juris Gentium sit, *L. 3. ff. de J. & J. soli* adjudicatur homini. Perbellè enim *Cicero pro Milone* asserit:
Est

Est hæc non scripta, sed nata Lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verùm ex naturâ ipsâ arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vitâ nostrâ in aliquas insidias, si in vim, in tela aut latronum aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediende salutis. Hoc & ratio doctis, & feris natura ipsa præscripsit, ut omnem semper vim, quâcumq; ope possent, à corpore, à vitâ suâ propulsarent. hæc ille. Hinc defensor propriæ salutis etiam cum cæde offendentis in nullo peccasse videtur. L. 3. C. ad L. Cornel. de Sicar. quia vim vi defendere omnes Leges, omniaq; jura permittunt. L. 45. §. 4. ff. ad L. Aquil. modò id in continenti, & observatis justis causis & mediis fiat, de quibus vid. Carpz. Prax. Crimin. p. 1. q. 28. Qui itaq; prædicto modo suam gerit defensionem, & incontinenti, durante adhuc offensione, injuriam propulsat, criminis hujus viæ scil. obsessionis, inculari non poterit: Ratio, quia iracundiæ calore motus, liberam mentis suæ dispositionem, quâ tamen in præsentis delicto maximè opus est, habere non potuit, cum ira furor brevis sit, inimica consilio & contraria rationi, ut ab Ennio haut perperam *initium insanie* appellitetur. Imò quicquid iratus agit, vel loquitur, tanquam ab insano profectum impunè æstimari debet, C. si quis iratus 2. qv. 3. Id tamen intellectum velimus, si vulneratio leviter contigerit, si verò gravis facta, ut mors immediatè ex ea fuerit subsecuta, aliter statuendum erit L. 7. §. ult. ff. ad L. Jul. Repetund. & L. 11. §. 1. ff. de pæn. Vid. Carpz. Prax. Crim. part. 1. qv. 6. Sectis verò, qui elapso aliquo temporis spatio deliberat secum de loco oportuno, quem adversarium infallibiliter præteriturum opinatur, ut inibi propositum suum dolosè exequatur, de eo dici non potest, quod incontinenti sese defenderit, vel quod justo iracundiæ calore ductus injuriam sibi illa-

tam propulsaverit, quia temporis intercapedo sufficiens dicitur ad compescendam iram, quæ momentosa esse debet, nam si Ratio intercesserit, suboritur inde vindicta seu ultio propria, quæ omni jure explosa est. Grotius *de J. B. & P. l. 2. C. 20.* Et consequenter jure se à crimine excusare non poterit. An. autem interdiu, an verò noctu fiat obsessio, parum refert; quia qualitas hæc criminis naturam non tangit, illudq; nec atrocius neq; levius reddere potest. Sufficiunt ergò requisita necessaria, quæ delictum ostendunt commissum, non nox, non dies.

VIII.

Consideratis hisce, quæ ad naturam viæ Obsessionis patrandæ faciunt maximè, necesse est, ut ad differentiam progrediamur specificam, quam Causæ, quarum ratio hic habeatur pensi, absolvunt. Causa itaq; efficiens proxima hujus delicti est homo, nam cum ipse solus agat ratione, solus quoq; subjectum censetur capax ad obsessionis crimen committendum. Non verò omnes in id incidere possunt; eximuntur enim nonnulli (1) ob defectum ætatis, ut sunt infantes vel infantia proximi, qui ex delicto prorsus non obligantur, *L. 1. C. de fals. monet. L. 12. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* Ratio redditur hæc, quia delictum absque dolo nec committitur, nec punitur, ubi itaq; dolus non est, ibi nec delicti pœna locum habere potest. *L. 1. C. ad L. Corn. de Sic. L. 53. ff. de furt.* Andr. Tiraquel. *de pœn. temp. Caus. 14. n. 1.* Jam verò infantes doli capaces non sunt, quia quicquid agunt, ignorant. *L. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil. d. L. 12. ff. ad L. Corn. de Sicar. L. 73. ff. de furt.* & infantia proximi nullum intellectum habent §. 9. *J. de inutil. stipul.* ut proinde omni cœercitione judiciali & legali exempti dicantur, nisi quod quandoq; in carcere pro ratione delicti virgis sint castigandi. *D. Carpz. prax. crim. part. 3. qv. 43. n. 9. usq; ad 20.*

20. Quid si doli capaces & pubertati proximi putentur; an
tum ex delicto teneri atque puniri possint? Ratio dubit.
quia dolosum eorum esse potest iudicium: Resp. Licet im-
puberum iudicium sit dolosum, & propterea ex deli-
cto obligari possint, nihilominus tamen, quia infirmius est
eorum iudicium, propter aetatem mitiori poenâ affici de-
beant. argumento. *L. 108. ff. de R. J.* Non enim in pueris
delicta ita rigidè sunt punienda, sicut in maioribus *C. 1. X. de
delict. puerorum* quoniam iis pro atrocitate delicti poena
corporis & afflictiva & extinctiva addici posse, prolixius o-
stendat Dn. Carpz. *d. l. n. 21. § 48.* interim verò licet miti-
gatio poenæ de jure communiter extendatur ad mino-
res 25. annis *L. 37. §. 1. ff. de minorib.* Exemplum habemus
in *L. 38. §. 4. ad L. Jul. de Adulter.* ubi crimen incestus ra-
tione aetatis minoribus 25. annis remittitur, *add. L. 10. ff. de
question.* Verùm quia res admodum periculosa est, arbi-
trio iudicis attentâ personæ causâ & qualitate id non im-
meritò relinquimus. (2) ob defectum animi, uti sunt fu-
riosi & mente capti, qui mortuis comparantur, quia & in-
tellectu carent & voluntate, quæ tamen in maleficiis regu-
lariter requiritur, *sup. cit. L. 14. ff. ad L. Corn. de Sic.* Idq; exten-
ditur eò, ut si in furore, siue ante furorem aliquè lethaliter
offenderint, minimè tamen in eos animadvertere lice-
bit criminaliter, quia priori casu fati infelicitas excusat.
argumento L. 17. ff. ad L. Corn. de Sic. posteriori a. casu furore
ipso satis puniuntur. *L. 14. ff. de offic. presid. c. 5. X. de Cler. agrot.*
nisi dilucida habuerint intervalla. Cum prodigis verò res a-
liter comparata est, hi, licet in contractibus naturaliter a-
liis non obligentur, & dissipando bona furiosis æquiparen-
tur. *L. 6. ff. de V. O. L. 40. ff. de R. J. L. 70. ff. de fidejussor.*
nihilominus tamen criminis viæ obsessionis rei fieri o-
mninò possunt, Ratio, quia animo obsidendi doloso, nec
NON

non offendendi voluntate penitus non destituuntur, ut nihil occurrat, quod facultates animæ vel obfuscare vel impedire ad minimum queat.

I X.

De inebriato gravis suboritur quæstio; utrum scilicet ille Criminis hujus particeps fieri, & ita pœnâ ordinariâ puniri possit? Distingvunt Dd. communiter inter ebrietatē modicam & immodicam seu enormem, non ob illam, sed ob hanc mitigari pœnam posse indubitato asserunt. Vid. Dn. Carpz. Prax. crim. part. 3. qv. 146. n. 32. Quin hæc assertio vera sit de pœna corporis extinctivâ dubium nullum erit. Sed an idem dicendum de pœna corporis afflictivâ, quæ hic occurrit, uberiolem merebitur disquisitionem. Contingit enim ut plurimum, ut inter pocula orientur rixæ, quibus injuriâ alter affectus ad ulciscendum se locum Civitatis publicum obsidet, ibiq; adversarium suum præstolatur, talis si executus fuerit propositum suum, & alterum graviter vulneraverit, tametsi alleget ebrietatem immodicam, à pœnâ tamen ordinariâ eximendus non erit, quia qui facit id, quod rationis est, ratione penitus destitutus dici nequit. Si enim alienationem mentis induxisset ebrietas, non potuisset facere id, quod esset rationis, can. 5. dist. 35. Jam verò obsessor ebrius, dum obsidet viam publicam ad injuriam sibi illatam vindicandam, animum reflectit ad tempora priora, quibus se injuriâ affectum fuisse recordatur, facit id, quod est rationis, E. ratione penitus destitutus dici nequit. Quinimò ebrietas immodica in hoc crimine prætendi penitus non poterit, qui enim ita bene potus, ut neque manus neque pes suum facere officium queat, is civitatis non obsidebit loca; ut proinde hinc delictum non tam ex ebrietate, quam ebrietas ex delicto conferenda atque examinanda veniat; Quamobrem nos haut per-

perperam id iudici dijudicandum relinquimus. Interim
v. si injuriatus primùm succedente temporis spatio injuri-
antem eodem loco graviter vulneret, quando allegat immo-
dicā ebrietatem, audiendus quidem est, sed tenetur eam pro-
bare per testes, qui tūm temporis adfuerint, qui si defece-
rint, juramento ebrii standum erit, quia animus per jusju-
randum, veluti per spirituales torturas, demonstratur.
Barthol. in *L. 20. pr. ff. de acq. vel amitt. hered.*

X.

Porrò mutus & surdus utroq; simul vitio laborans na-
turā, quia nec intellectum habet nec sensum, & propterea
infanti æquiparatur & furioso *L. 65. §. 3. in fin. ff. ad SCt.
Trebell. & L. 2. ff. de Curat. furios.* ex delicto præsentis regu-
lariter non obligabitur. *L. 1. C. ad L. Corn. de Sicar.* Cæte-
roquin si ex casu supervenienti quis mutus & surdus factus
fuerit, tum si sanæ mentis est, & vel per literas, vel per Te-
stes id ipsum iudici constare poterit, excusationem non me-
rebitur; ubi enim animus est delinquendi, ibi dolus deesse
nequit, hic ubi comparet, ibi delictum plenā voluntate
commissum & dici, & pœna ordinaria locum habere po-
test. Idem dicendum de eo, qui alterutro saltem vitio la-
borat, ut vel mutus, vel surdus sit, cum & huic regulariter
non deficiat intellectus, eum ex delicto obligari & pœnā
ordinariā teneri posse, dubitare non licet: Notum enim
est, quod ejusmodi homines vitio quodam naturali labo-
rantes ad suspicionem & iram admodum proclives sint, ut
persæpè affectos se injuriā opinentur, ubi tamen injuria
ipsis reverà illata non fuit. Imò si facta fuerit injuria, eam
tamen cum intellexerit mutus vel surdus, eumq; in finem
locum obsederit Civitatis publicum, ut ad ulciscendum se
injuriantem inibi expectet & vulneret, multò magis in cri-
men hoc incidet obsessionis, ideò, quod eo ipso animum
C suum

sum delinquendi dolosum sufficienter prodat, atq; talem directò facere delictum, supra satis ostensum fuit. Huic annumeramus Cœcum, idèd, quia Cœcus non habet, quod ad sui excusationem prætereundè & ità à pœnâ ordinariâ liberare se posset: Enimverò privatio visus tantæ non est efficacix, ut intellectui per se quicquam detrahere vel obfuscare si penitus destruere possit. Manet intellectus salvus & voluntas integra, tametsi sensus ille externus vel naturâ, vel casu quòdam superveniente interrumpatur. Idcirco quia intellectus & sensus communis ipsi non deficit, quis eum à crimine viæ obsessionis tutum, nec pœnam mereri dixerit, nisi varietas circumstantiarum diversum svasisse reperiatur?

XI.

Exceptis itaq; excipiendis regulariter quilibet homo perfectam habens mentis suæ dispositionem, viæ obsessionis crimen perpetrare potest. An autem una saltem persona, an verò plures coadunatæ delicti hujus fontes fieri possint disquiritur? Nos affirm. ex hâc potissimum ratione, quia animus obsidendi & offendendi unâ cum circumstantiis, quæ delictum insimul commissum ostendunt, spectari debet. Jam verò licet centum sint, qui obsederint locum civitatis publicum, si constiterit liquidò de eorum animo & voluntate delinquendi, omnes omninò in id incidere possunt, puta, directò, si singuli prætereuntem invaserint & vulneraverint. Et quamvis hæc coadunatio latronum & prædonum proprium esse videatur, nihilominus, quia hîc animus delinquendi discriminatus intercedit, ut in proœmio dictum, non est, quod ulterius nos excruciemus; ut ut non diffitemur, pro specie fractæ pacis publicæ obsessionem viæ habendam, si ex causâ deprædationis vel diffidationis fiat Constit. Elect. XIII. P. 4. Berlich, p. 4. Concl.

26. n.



26. n. 7. Illud quæritur: An in ejusmodi casu singuli teneantur in solidum? Dist. Aut delinquentes omnes ac singuli manus imposuerint in prætereuntem, aut verò non. Priori modo, quia pœna hodiè non arbitraria est, sed à Majestate jam præfinita, *Const. Elect. 13. part. 4.* singulos in solidum teneri affirmo; Ratio, quia dum vulneratur prætereus, inter alia damna etiam injuriam patitur maximè, jam verò tot sunt injuriæ, quot sunt personæ injuriam facientes *L. 34. ff. de Injur.* Secus verò, si contrarium potuerit evinci, quod non omnes verberaverint, interim verò quia consilio isti malitioso interfuerint, pœnâ arbitrariâ pro ratione circumstantiarum à Magistratu puniri possunt. Magistratus enim est, ictus uniuscujusq; probè contemplari, *argumento l. ult. ff. ad L. Corn. de Sic.*

XII.

Causa impulsiva, quæ impellit hominem ad crimen hoc grande committendum, est Dolor & cupiditas se ulciscendi. Semper enim hic præsupponitur adversarius, à quo offensio antea facta intelligatur; cum è contrario si citra hanc causam unumquemq; prætereuntem quis aggrediretur, non obfessor, sed prædo fortè dicendus foret, ac proindè viæ non obfessio, sed crimen fractæ pacis publicæ committeretur. *V. Gail. de Pace Publ. l. 1. c. VIII.* Et licet aliàs is qui justo dolore commotus delinquit, mitius puniri soleat. *L. 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de Adulter. l. 1. §. fin ff. ad L. Corn. de Sicar.* attamen quia *Const. Elect. 13. part. 4.* nihil excipit, utrum dolore quis commotus alterum obsederit, nec ne, verum ex eventu, prout vulneratio vel levis vel gravis contigerit, pœna inibi statuta atq; determinata est, nos illud judici probè examinandum remittimus. An autem dolor iste justam arguat causam, dubitatur, quia non incontinenti rependitur; Et quamvis per se dolor justus existime-

tur, cum injustè facta offensio, alteri justum semper pari-
at dolorem, per accidens tamen fieri potest injustus, ob
propriam vindictam & ultionem, quam doloris causa sa-
scipit. Deinde quod cupiditas ulciscendi impellat homi-
nem ad delictum obsessionis dolosè committendum vel
maximè ex eo patefcet, quod dolorem ob injuriam, quam
passus, nec perferre nec compescere studeat. Et licet in-
jurias sibi illatas in continenti propulsare Jure Naturæ &
Gentium prohibitum non sit, ut suprâ deductum, verùm
cum hic modus enormiter exceditur & requisita legitimè
non observantur, propulsatio illa à nobis approbata cen-
seri ne utiqvam poterit. Quinimò omnium actionum
basis & fundamentum esse debet dilectio proximi, quâ at-
tentâ, & Respublica benè constituta est, & Civium inter se
actiones Legibus Civilibus & Divinis conformes redduntur.
Cum è contrario Zelus odium pariat indelebile, à quò tan-
quam ex malitiæ fonte promanant læsio & vindicta s. ultio,
quibus varia delicta atq; crimina pro varietate delinquen-
tium inducuntur: præprimis autem ad obsessionem viæ
patrandam necesse est, ut ultione quis impellatur, si enim
alia sub fuerit causa, fortè spes prædæ &c: quâ adductus istud
crimen subierit, non præsens hoc, d. aliud aliquod deli-
ctum, atrocius quidem commissum dicetur & poenâ subin-
dè graviori atq; duriori in delinquentem animadvertere
licebit. *l. 1. §. hoc interd. D. de vi & vil. 3. cum seq. D. ad l.
Ful. de vi publ.*

XIII.

Media, quibus ad ulciscendum se utitur Obsessor,
sunt instrumenta, ad offendendum alioquin apta nata vel
reddita. Qui n. obsidendo in prætereuntem adversarium
stringit ensem, eumq; vulnerat, nisi animo occidendi id fe-
cerit, vis inde armata propriè commissa dici nequit. Et licet
gla-

gladius inter arma potissimum referatur, *l. 9. D. de vi publ.* modus tñ. utendi eodem rem ipsam variare videtur. Nam non consideramus instrumenta, prout ad occidendū apta nata sint, ut inde animum vel occidendi vel non indagare oporteat; nulla enim consequentia est, gladio quis adversarium aggressus est, E. animum habuit occidendi seu vim armatam inferendi, quin potius vulnerandi saltim animus subfuisse intelligatur; Sicuti id ex præparatione adhibitis circumstantiis & vulneribus inde subsecutis ostendere haud nefas erit. *V. Petr. Theodor. Collegio Crim. Diss. 7. tb. 1. l. g.* sufficit itaq; offensio qualis qualis quocunq; etiam instrumento collata citra vim tamen armatam, quippè quæ ut plurimum cum animo occidendi doloso conjuncta in crimine fractæ pacis publicæ se se exerere solet, juxta tradita *Dn. Carpz. Jurisprud. forens. p. 4. Const. 13. defn. 3.* Quinimò vis publica, quæ armis infertur §. 4. *J. de publ. judic.* fieri communiter solet, à personâ publica in personam publicam. *L. 7. ff. ad L. Jul. de vi publ.* ut inde jus publicum lædatur. *L. 3. §. 4. ff. eod.* Ast in casu nostro præsentî privatæ saltem extant personæ, quas inter obsessio committatur, & jus eò Civitatis maximè violetur. Nihilominus dictis modo graviter obstat *L. 1. §. 3. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* ubi expressè dicitur; eum, qui gladium strixerit & percusserit indubitatè occidendi animo id admisisse. Sed Resp. Ibi non indistinctè agi de animo occidendi, verum ponderatis prius circumstantiis, quæ intercedere variatim solent, animus demum interficiendi colligendus veniet. *L. 16. §. 1. ff. de Pæn.* Deindè posito, rem ita se habere posse, interim verò ego adeò rigidè non defendam, animum quocunq; occidendi in hoc crimine quocunq; subesse non posse, dummodò non judici de eò jam tum constet liquidò, vel constare ad minimum possit. Regulariter enim

condemnatur Obsessor, prout vulnera se se contigere, sive itaq; gladio facta, sive fustibus intentata sint vulnera, parum refert, sufficit, quod animo obsidendi tantum & offendendi id ipsum expenderit. *Const. Elect. 13. p. 4.*

XIV.

Hic non incongruè inseritur Quæstio: Utrum liceat aggressorem seu obsessorem interficere? Ratio dubitandi hæc esse potest, quia videtur moderamen inculpatæ tutelæ optimo jure hîc prætendi posse. Jam autem defensio ita suscepta etiam cum eadē alterius jure Gentium & Civili permissa est, *L. 3. ff. de J. & J. Vid. Schnob. disput. pandect. 1. Tb. 9.* Distingvere quidam solent: Aut Obsessor ante obsessionem à prætereunte adversario fuerit læsus & injuriatus reverà, aut verò putativè: reverà is dicitur læsus, qui verberibus exceptus vel alio modo injuriam passus fuit: Putativè autem, quando aliquis putat & opinatur, se injuriâ affectum fuisse, cum tamen reverà injuriatus non fuerit. Priori modo simpliciter negant quæstionem, ideò, quia subest offensionis causa, quæ profluxit & promanavit ab ipso prætereunte. Jam verò in culpa sit, qui causam dat & præbet, quam obrem jure se tueri non poterit. Posteriori autē modo iterum distinguunt; aut præteriens sciverit quicquam de obsessionis actu, aut verò penitus ignoraverit. Si sciverit, tunc ne hîc quidem casu à pœnâ homicidii legitimâ immunis; quia culpa non caret qui scit, & prohibere potuit, nec tamen prohibuit, *ut Thes. supr. VI. plenius ostensum fuit.* Si verò penitus ignoraverit, tum quia nullam obsessori injuriam reverà intulisse constat, ob moderamē inculpatæ tutelæ defendere se poterit. *L. 45. §. 4. ff. ad L. Agvil.* Sed & id periculosum maximè existimarem, tum quia animum occidendi ab Obsessore regulariter excludimus, tum, quia propulsatio offensionis nō proportionata appareret. *Carpz. Prax.*

Prax. Crim. part. 1. qv. 28. Nec dicam nobis scribere videtur. *Tot. Tit. C. quando liceat unicuique sine iudice se vindicare.* Verba Rescripti hæc sunt: *Liberam resistendi cunctis tribuimus facultatem, ut quicumque militum vel privatorum ad agros nocturnus populator intra verit, aut itinera frequentata insidiis aggressionis obsederit, permiffa cuicumque licentia digno illico supplicio subijgetur, ac mortem, quam minabatur, excipiat, & id, quod intendebat, incurrat.* Melius enim est, occurrere in tempore, quam post exitum vindicare. Vestrum igitur Vobis permittimus ultionem, & quod serum est punire iudicio, subiugamus Edicto, ut nullus parcat militi, cui obviare telo oporteat ut latroni. Quis non viderit Rescriptum tantummodo loqui de Latronibus & Obsessoribus itinerum, non verò viarum, quam distinctionem nos probè hic observatam volumus, præcipuè ob *L. 4. C. ad L. Corn. de Sic. & L. 4. §. 1. L. 5. pr. ff. ad L. Aquil.* licet quandoque hæc duæ species promiscuè usurpari soleant. Perez, in *Comment. Cod. ad hunc tit. n. 3.* Carpz. *Jurispr. for. p. 4. Const. 13.* Jam autem latrones & prædones, quia semper animum occidendi præ se ferunt, impunè statim occidere licet, ob adductam rationem, quod melius sit occurrere in tempore quam post exitum vindicare. Ast de obsessore viæ quæ scilicet obsessor est, id ipsum dici non potest, quia animus occidendi regulariter ab eodem excluditur, cum è contrario non obsessor, d. homicida dicendus foret, ac proindè totius delicti natura, cujus primariam notulam in animo ponimus, immutaretur.

XV.

Quamobrem licet defensio, etiam contra eos, qui nobis sanguine juncti sunt, sit Juris naturalis; cum omnis defensio ejusdem Juris sit, habito respectu ad circumstantias, quarum intuitu defensio demùm vel justa, vel injusta decla-

declarari potest, non autem ad personas, sufficit enim quod vis & injuria inferatur ab aliquo, utrum verò inferens injuriam sanguine sit junctus nec ne parum refert, quia defensio non ob personam directè, sed ob vim & violentiam suscipitur, non tamen filius contra patrem tyrannicè ipsum invadentem sese istius nece tueri potest; tùm ob honorem & reverentiam, quam parenti suo licet duriori vel Tyranno debet, quàm ita adstrictus filius, ut, licet possit sese defendere, attamen si in necem parentis id vergat, defensio subsistere nec potest nec debet argumento *L. 2. ff. ad L. Corn. de Sicar.* Exemplum habemus in Davide, qui Sauli socero suo vim contra eum intentanti, resistere noluit. *1. Sam. 19. v. 10.* tùm quoq; ob *Nov. 12. C. 2.* ubi catholica & adæquata redditur ratio in jure morali maximè fundata, quod licet pater legum contemptor & impius sit, tamen pro patre habendus. Non igitur obstat *L. 35. ff. de religios. & sumpt. fun.* quippè quæ agit non de Patre Tyranno, sed proditore patriæ, qui & ad patriam & liberos delendos venerat, talis enim incidit in crimen læsæ Majestatis. *L. pen. ff. ad L. Jul. Maj.* Et in tali casu patria parentibus est præferenda. argumento *L. 3. C. de principib. L. 101. ff. de Leg. 3.* Idem quoq; dicendum de Principe seu Magistratu summo, cujus Majestas, quia à DEO est, inviolabilis æstimari, proindèq; à subditis tolli neutiq; debet. Idcirco licet Princeps subditum tyrannicè invaserit, subditus tamen, justà se defensione tueri non poterit, si enim Principem occideret, res maximè periculosa est, & in tantum abominanda, in quantum subditus & vitam, & Conscientiam, ac deniq; animam ipsam salvam habere velit. Vid. Frider. Balduin. *de Casib. Conscient. Lib. 4. c. 1. Cas. 14.* Ea, quæ jam jam dicta sunt, optimo jure possunt referri ad Præceptores & Martum, ità, ut licet illorum nimia sævitia culpæ assignetur, *L. 6. ff.*

L. 6. ff. ad L. Aquil. hujus verò facilè saviensis calor & impetus refranandus. *L. 22. §. fin. ff. ad L. Jul. de adulter.* minimè tamen gentium à discipulis & uxore perimi possunt: *L. 9. C. ad L. Corn. de Sicar.* à quo & amor naturalis, qui paternus, & maritalis affectus, qui tranquillus & absq; conjugii maculà esse debet, immane quantum adhorrent. Nisi invasionis modus enormiter fuerit excessus, ut de animo occidendi liquidò & apertè constet, tunc enim quia periculum vitæ imminens & inevitabile diversum svadere videtur, discipuli Præceptoribus & uxor marito tanquam hostibus & insidiatoribus, etiam interficiendo, resistere possunt. ob generalitarem textuum in *L. 45. §. 4. ff. ad L. Aquil. L. 3. C. ad L. Corn. de Sicar. C. nullus de R. J. in 6to.*

XVI.

Materia circa quam occupatur Obsessor, est præteriens adversarius, quem animo offendendi seu vulnerandi invadit. Necessè autem est (1) ut præteriens ex mente obsidentis sit adversarius, quia obsessionis actus respectum involvit ad præcedentem offensionem, quâ compulsus obsessor tale crimen commiserit, de ignotò n. & planè incognitò nulla obsessio institui potest. Interim v. non negamus, quod non etiam in non adversarium tale delictum patrari possit. e. g. quando frater seu tertius aliquis fratris seu amici sui injuriam ulturus est, & eum in finem obsidet civitatis locum, prætereuntemq; graviter vulnerat, ibi dubitandum non est, quin tertius ille obsessionis crimen commiserit, licet ipse antea offensus non fuerit. Quinimò pœna hic ordinaria eò magis locum habebit, quia sese immiscuit rei ad se non pertinenti, quod tamen temerè & sine justà causâ facere non debuisset. *L. 36. ff. de R. J.* Hinc ut plurimum de nocte fieri consuevit præsens deli-

D

deli-

delictum, ubi compotatores, rixâ inter ipsos exortâ, domum se conferunt. Daniel. Moller. Const. 13. part. 4. n. 2. (2.) ut sit debilis, i. e. ut absq; ullô aliquô instrumentô, quô verbera vel plagas excipere & ita se se rueri potuisset, incedat; ut animus resistendi deliberatus seponatur, neve præsumendum sit, prætereuntem obsessori ansam & occasionem graviter delinquendi, præbuisse. Ne dicam, quod quando satis robustus adversarius, ut armis superet obsessorem, si se non defendat, corpusq; suum tueatur, cum tamen posset, non minus peccet in charitatis præcepta, ac si sibi ipsi vim intulisset. *Dd. in L. 1. C. quand. lic. unic. Sin. jud. se vindic.*

XVII.

Effectus, qui à Causâ Efficiente egreditur, est Offensio seu vulneratio, quæ non à priori, ex mente scil. ipsius obsidentis, quippe qui animum graviter & enormiter vulnerandi se habuisse, semper negaret; verum à posteriori ex factô ipsô æstimari debet, adeoq; probè ponderandum, qualibus instrumentis in tali negotio Obsessor usus fuerit, *L. 1. §. 3. ff. ad L. Corn. de Sic.* Requiritur autem (1) ut prætereuntes vulneratus acquiescat, nec ulterius quicquam molietur contra Obsessorem, eò enim casu invasus quoad damnum sibi illatum vix quicquam sperandum habebit, quin metuendum potius, ne deterioris eò fieret conditionis. Interim tamen manet Magistratui salva & integra puniendi potestas, quâ nihilominus in delinquentes ejusmodi habito circumstantiarû respectu animadvertere potest. (2) Ut delicti gravitas immediatè ex vulneribus fluat. Nam si morbus accedat, quo sapius ante fortè correptus fuerat vulneratus, vel si alio modo vulnera neglecta fuerint, aut si ex accidenti s. improvise casu vulnera crudescant, obsessori seu vulneranti id imputari non debet, si mors inde subsequatur.

tur, ut proinde in tali casu de morte ipsius vulnerati ob-
fessor teneri nequeat. *L. 11. §. 3. ff. ad L. Aquil. L. 1. C. ad L.
Corn. de Sicar.* Quamquam nobis obstare videatur *L. 51. ff. ad
L. Aquil. ubi in fin. princ.* talis proponitur casus, si quis ali-
quem non confestim vitam privarit, ita tamen vulnerarit, ut
eò ictu, certum esset, illum moriturum, eundemque alius
ex intervallo occiderit, utrumque eorū poenae homicidii or-
dinariae subjugandū esse. Sed Resp. quod d. L. loquatur, de eò
casu, ubi vulnus simpliciter fuerit lethale, ut inde mors cer-
tò certius fuisset insecuta, nam licet posterior non occidisset,
vulneratum tamen ex priori vulnere indubitato de-
cedere oportuisset, E. mirum non est, utrumque teneri.
Vid. Zoef. in Comment. ad Tit. ff. de L. Aquil. n. 22. Huic non
incongruè annectitur quaestio: An is, qui hominem libe-
rum vulneravit, ex L. Aquiliana possit conveniri? Dist. Dd.
inter actionem directam & utilem; quoad hanc, ratione
scilicet ejus, quod abest, idque non ad aestimationem hominis,
sed in poenam, concedunt, per *L. 5. §. ult. L. 7. pr. L. 13. ff.
ad L. Aquil.* quoad illam verò negant. Rationem addit
Corvin. in aphorism. ad Tit. ff. ad L. Aquil. p. 172. quia scilicet li-
ber homo non est Dominus rei laesae, debet enim inter do-
minum & eam rem, quae in alicujus dominio est, realis esse
distinctio. *cit. L. 13. ff. ad L. Aquil.* sed si inspicimus *§.
9. & 10. J. de Injur.* ibi dicit Imperator, quod is, qui homi-
nem liberum vulnerarit, injuriarum teneatur. Resp. licet
ita sit, tamen id non impedit, quominus & utiliter quoque
ex L. Aquiliana teneri possit. *v. l. 13. D. ad L. Aquil.*

XVIII.

Tandem de poena via obsessionis ordinaria Jure Sa-
xonico ita constituta, ut agamus, necesse est, quae non im-
merito ex qualitate vulnerum deducitur. Nam si insidiosi
occultatores praeter euntem leviter vulneraverint, vel pro-

pulsaverint, carcere puniantur, vel ad tempus relegentur, si v. gravis sit vulneratio, manus ipsis amputetur, vel virgis caesi in perpetuum exilium mittantur, verba sunt *Const. Elect. 13. part. 4. germ. ita sonant*: So ordnen und setzen wir/do die Verwundung und Beschädigung geringe/mit Gefängnis / oder mit zeitlicher Verweisung gestrafft; wann aber die Verwundung oder der Schade groß/mit abhaurung der Hand / oder Staupenschlagen/des Landes ewig verwiesen werden sollen. Et secundum hanc Constitutionem totâ die pronunciari docet *Dn. Carpz. prax. Crim. part. 1. qv. 40. n. 37.* sed disquiritur hic, qvo jure obsessor obligetur ad pœnam, & an pœna hæc proportionata sit delicto? Quod obsessio viæ perfecta & consummata delictum sit, ex antè dictis sufficientissimè patet. Jam autem delinquens ad pœnam aliàs & civiliter & naturaliter obligatus est: Civiliter, tum quia jus civile certa nomina & pœnas delictorum invenit, tum, quia delicta punienda esse asserit *L. 13. ff. de Offic. Presid. L. 12. ff. ad L. Aquil. L. 3. C. de Episcop. Audient.* Naturaliter, (1) quia delinquens naturâ videtur consentire in pœnam. *L. 34. ff. de Jure Fisc. ita quidem Grot. d. J. B. & P. l. 2. c. 20. n. 2. in f.* Sed rectius dicitur, ex ipso maleficio propter æquitatem & communem utilitatem oriri obligationem, *princ. Instit. de Obligat. qvæ ex delict. Magnif. Dn. Ziegler. ad Grot. d. l. p. 427.* (2) quia deficiente consensu æquitas naturalis prohibet delicta, & ob ea pœnas solvi svadet. *L. 70. §. 5. ff. de Fidejussorib.* Cum autem pœna Criminis, hujus obsessiois viæ in Jure civili adeò præcisè determinata non sit, quia Jus Civile non de omnibus casibus potuit scribi *L. 10. n. § 12. ff. de LL.* Hinc Sereniss. Legislato Saxonicus salutem & tranquillitatem publicam maximè cordi habens, voluit & circa hanc quoque delicti speciem pœnaliter disponere ductus, & Jure
dvi

divinò, quod expressè dicit: proximum suum esse diligendum sicut semetipsum. Jam autem qui proximū offendit, & vulnerat, vel alio modo insidiatur, proximum certè non diligit; ne dicam quod multa sint delicta & maleficia contra Decalogum commissa, quibus admissis à Magistratum cum Decalogi custos sit, jure divinò animadvertere licebit. Vid. Amel. lib. 5. de Conscient. 54. qu. 2. Si id in talibus, cur non & in iis, quibus & amor proximi negligitur & floccipenditur, punire Magistratui liceret. Ductus quoq; Jure naturali, quod neminem lædendum esse dicit. Nihil namque conveniens magis naturæ est, quàm ut homines in Civitate pacificè inter se agant, & licet alter fortassè fuerit læsus, iusto tamen modo, & per legitimos tramites vindicare id debet ac potest. *pr. prooem. Inst.* ut non opus habeat ad ultionem seu vindictam propriam confugere, quam & Jus Civile omnibus lubentius respuit. *L. 13. ff. quod met. caus. L. 14. C. de Judæis.* Ductus deniq; ratione rectâ, quâ vidit Legislator, eos præmiis & honoribus afficiendos esse, qui bene in republicâ vivunt, malos è contrario pœnis subdendos & coercendos, ut omnis malitia, omnes insidiæ & fraudes, quæ quovis etiam modo tranquillitatem Reipublicæ turbant & lædunt, exterminari & à Republicâ quam longissimè eliminari debeant.

XIX.

Pœnam ipsam quod attinet, loquitur disjunctim Senensis. Saxo, ut, qui leviter vulneraverit, carcere puniatur, vel ad tempus relegatur, qui verò graviter, ei manus amputetur, vel virgis cæsus in exilium perpetuum mittatur. Et rectè quidem, alia enim pœna & gravior quidem est ut, amputatio manus, & fustigatio, ita ut illa quandoq; in castigationem, hæc vicissim in pecuniariam, pro ratione circumstantiarum converti & immutari possit. Levia autem

D 3

seu

seu modica vulnera sunt, wann einer Blutrüß/ oder mit
Knütteln braun und blau geschlagen wird. Pro ma-
joribus verò & gravioribus reputantur, welche in den
Halß/ Arme/ Beine/ oder andre ende des Leibes gehau-
en/ da bald die Knochen und Beine getroffen werden/
ob sie wohl von den Knochen / des mittlsten Fingers
tieffe/nicht erreichen. Item: ein jede Wunde in das
Haupt durch die Schale. Item: ein Auge aus / oder
beyde/ die Nase ab/ eine Wunde durch die Backen / ein
Ohr ab &c. und alles anders das Lämnuß bringet.
Berlich. *part. 4. Concl. 20. n. 20. § 21.* Sed num gravior ad-
huc determinari possit pœna in ejusmodi delinquentes
disquirunt Dd. producunt hanc in rem Gloss. Geru. in
Weichbild. art. 38. n. 15. vers. Lagerung / das ist Wege-
lagerung/junct. vers. und dem schlägt man das Haupt
abe/qvæ pœnâ capitali afficiendos esse obsessores asserit.
Sed Resp. Carpz. *prax. Crim. part. 1. qv. 40. n. 38. § 39. dict.*
Gloss. loqui de crimine fractæ pacis publicæ, seu de iis ob-
sessoribus, qvæ ex causâ prædationis vel diffidationis & Si-
milibus fiunt, de quibus obsessoribus, dubium nullum est,
qv in capite plecti possint; nihilominus & propter illas via-
rum occupationes, qvæ sine causâ prædationis vel diffida-
tionis fiunt, pœnam gladii à Scabinis Lipsiensibus qvon-
dam dictatam fuisse refert Berlich. *cit. loc. n. 28.* Sed specia-
lis ibi tractatur casus, ubi nonnulli in Mistrum Verbi divi-
ni, dum Sacrorum celebrandorum causâ ad vicinam Ec-
clesiam ire vellet, in itinere expectarunt, eumqve multis
vulneribus affecerunt, & à concione & sacræ Cœnæ admi-
nistratione impediverunt, sicuti id ipsum ex adductis &
annexis ibidem rationibus optimè inclarescet; Ergò non
tàm viæ, qvàm itinerum obsessio adfuit, qvæ accedente
personæ & aliarum circumstantiarum qualitate delicti pœ-
nam non immeritò aggravare potuit.

Ultimò demùm locò de applicatiōe hujus pœnæ aliquid monendum duxi; & quidem certum est, quod fustigatio, in perpetuum exilium missio & ad tempus relegatio adhuc hodiè in usu sint, & separatim insuper applicari possint, non obstante, quod hodiè una eademq; pœna esse videantur fustigatio & relegatio, nam qui virgis cæditur, insimul quoq; vel in exilium perpetuum mittitur, vel relegatur. Resp. Licet id communiter fieri consueverit, & forè non sine causâ, quam adducit Dn. Carpz. *d. l. n. 45.* ut scil. scandalum removeatur, neq; ex rei infamiâ, ob quam ejusdem conversationem homines fugiunt, aliud graviusq; malum oriatur; tamen non sunt unum idemq;, nulla enim consequentia est, virgis cæsus insimul in exilium mittatur, E. fustigatio & relegatio sunt unum & idem, manet diversitas pœnarum, tametsi relegatio fustigationem è vestigio sequatur. Sed in tali casu videretur reus duplici pœnâ affici, quod absurdum? Resp. Absurdum aliàs non est, ut aliquis ob delictum pluribus pœnis afficiatur *l. 2. D. de priv. delict. v. Carpzov. Pr. C. p. 3. q. 132.* Nihilominus fustigatio & relegatio hodiè adeò inter se connexa sunt, ut unum alterum sequatur necesse sit, adeoq; in applicatiōe conveniunt tanquam antecedens & necessarium consequens; præcedit fustigatio, ut relegatio vel ad tempus, vel in perpetuum subsequatur. E. reus non habet, quod querulari possit. Num amputatio manus quoq; adhuc hodiè in usu sit. Vid. Carpz. *cit. loc. n. 41.* ubi sententiam Chilianæ Reguli in procesf. *c. 138.* §. *begebe es sich aber/in verb. das von wegen bößlicher Verwundung/die abhauung der Hand/ bevorab nach Sächsischen Rechten izo nicht mehr in übung stehet/rejicit,* & contrarium non tam ex consuetudine notoriâ, quam expres-

As

sis Juris Saxonici textibus, probat. Illud saltem quæritur:
Quænam manus delinquenti sit amputanda? Resp. ea, quæ
debilior est, & quæ magis carere potest. Jul. Clar. *in practica*,
§. *fin. qu. 66. n. 4.* & Dn. Carpz. *supr. cit. loc. n. 43.* Quid ve-
rò si unam saltem habeat manum, an ea nihilominus de-
bet amputari? Hic Dd. in diversas se discindunt partes. Nos
impræsentiarum Dn. Carpzovium *prax. Crim. part. 1. qu*
40. n. 48. sequimur, qui expressè dicit, quod in tali casu
amputatio manus seu rescissio digitorum reo sit remitten-
da & in aliam pœnam commutanda; quomodo pro Rele-
gatione simplicità à Scabinis Lipsiensibus pronuntiatum
fuisse ipse refert *Mens. sept. Anno 1625.* & pro fustigatione ex
Hartmanno Pistor. *Observ. 188. n. 5.* Addatur Jul. Clar.
lib. 5. sentent. §. fin. qu. 69. n. 5. Et hæc de Obsessione viæ
pro temporis qualitate dixisse sufficiant. *Soli*
interim DEO sit Laus, Honor &
Gloria.



94 A 7360

94 A 7360

ULB Halle

3

002 381 974



56.

94 A 7360



A **F** **o** **m** **n** **i** **e** **s** **e** **t** **o** **m** **n** **i** **a** **q** **u** **e** **m** **o**
h **u** **m** **a** **n** **i** **m** **u** **m** **d** **i** **c** **t** **e** **s** **e** **t** **a** **l** **i** **q** **u** **a** **e** **s** **u** **a**



Inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

F. I. E. D.

IO JURIDICA

DE

SSIONE

IAE,

Quam,

ici Jctorum Ordinis,

ia Leucorea,

ESIDE,

VIRO

isfimo, Consultisfimo,

ntisfimoque

MO NERGERO,

c Academia longè Celeberr-

atus, & Facultatis Juridicæ,

Judicii Provincialis, quod

t, Adfessore gravissimo,

orum suorum Promotore

levenerando,

riend. in propones,

UTOR

SCHRADERUS,

urgensis,

o Jctorum

M. DC. LXVIII.

nis Haken.